ಅ. ಸುಂದರ*

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ'ವು ಸೊಂಡೂರಿನ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟವೆ ?

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸೊಂಡೂರಿನ ಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟವು ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರ.[1] ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾದ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ'ವೂ[2] ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಎಂದು ನಂಬಿಕೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಪಾರ್ವತೀ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ದೇವಾಲಯಗಳು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಗರ್ಭ ಗುಡಿಯೊಳಗಿನ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ದೇವಾಲಯಗಳೊಳ ಗಿನ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲದ ಅಪರೂಪ ವಾದರಿಯ ಇತರ ಬಿಡಿ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಹಿಮೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶ ಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಒಂದು ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ, ಬಲಬದಿಗೆ ತಾಯಿ ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿ ನೆಲೆಸಿದರಂತೆ. ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯಂಥ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವಿದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ 'ನಾಗನಾಥೇಶ್ವರ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅಲ್ಲದೆ 'ಪಾತಾಳೇಶ್ವರ' ಎಂದೂ ಹೆಸರಿದೆ. ಈ ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯ ಚೌಕೋನದ ಒಂದು ಗರ್ಭಗುಡಿ. ಇದರ ಮೂಲೆಗಂಬಗಳ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಇದು ಸು. ೧೧–೧೨ನೇ ಶತಮಾನದ್ದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಗರ್ಭಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಶಿವಲಿಂಗದ ಬದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಶೈಲಿಯ ಜನಾರ್ಧನ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ಸು. ೨–೩ನೇ ಶತಮಾನದ ಒಂದು ಬಿಡಿ ನಾಗರಾಜ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪಂಚಪಾಂಡವರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಅರಣ್ಯವಾಸದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಆರು ಶಿವಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರಂತೆ. ಪಾತಾಳೇಶ್ವರ ಗುಡಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಸು. ೫ನೇ ಶತಮಾನದ ಹಾಗೂ ಅನಂತರ ಕಾಲದ ವಿಷ್ಣು (ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ)ವಿನ ಮೂರ್ತಿಯ ಸು. ೫ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಿವಲಿಂಗಗಳು, ಸು. ೧೦ನೇ ಶತಮಾನದ ಸೂರ್ಯ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ಈ ನಾಗನಾಥೇಶ್ವರ–ಪಾತಾಳೇಶ್ವರ ಗುಡಿಯ ನೈಋತ್ಯಕ್ಕೆ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸು. ೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದ ೧೦ನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿ ಭಾಗದ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ದೇವಾಲಯವು ಮತ್ತು ಇದರ ಬಲಬದಿಗೆ ೮ನೇ ಶತಮಾನದ ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಾಲಯವು ಇವೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಸುತ್ತಲೂ ವಿಜಯ

---

* ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ, ವಿಜಾಪುರ

1 ರಾಮರಾವ್ ಕೆ., ೧೯೪೮, ಶ್ರೀ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಸಿಕ್ಕದ್ದು, ಬಳಗಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ರಪ್ಪ, ನಿಂಬಳಗೇರಿ
ಬ್ರಹ್ಮಶ್ರೀ ಬಾಲಚಂದ್ರಶಾಸ್ತ್ರಿ, ೧೯೫೫, ಶ್ರೀ ಸ್ಕಂದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಹಾತ್ಮೆ, ಶ್ರೀ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಸೊಂಡೂರು

2 ಪಂ. ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿಶಾಸ್ತ್ರಿ ಕೆ., ಮತ್ತು ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿ, ವ್ಹಿ. ಎಚ್., (ಸಂ) ೧೯೫೮, ಶ್ರೀ ಮದ್ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣಮ್, (೨ನೇ ಸಂಪುಟ) ಮದ್ರಾಸ್, ಪುಟ ೪೨೯

ನಗರ ಕಾಲದ ಕೊನೆಯ ಹಂತದ ಮಹಾದ್ವಾರ, ಚಂದ್ರ ಶಾಲೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಾಕಾರವಿದೆ.

ದೇವಾಲಯ ಸಂಕೀರ್ಣದ ಹೊರಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಳವನ್ನು "ಅಗಸ್ತ್ಯ ತೀರ್ಥ"ವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ನೈಋತ್ಯ ಮೂಲೆಯ ಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸು. ೧೦ನೇ ಶತಮಾನದ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಅನಂತ ಶಯನ ಮೂರ್ತಿಯಿದೆ. ಕೊಳದ ಕಟ್ಟೆಯ ಹೊರಬದಿಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸು. ೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಡೊಳ್ಳು ಹೊಟ್ಟೆಯ ದಂಡಧಾರಿ ಕುಬ್ಜ ಯಕ್ಷನ ಒಂದು ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಇದು 'ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿ' ಶಿಲ್ಪ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಜಟೆ, ಗಡ್ಡ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಮಾಲೆ ಮೊದಲಾದ ಯಾವುದೇ ಯತಿ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಕುಬ್ಜಯಕ್ಷ, ನಾಗ, ಚತುರ್ಮುಖ (ಬ್ರಹ್ಮ), ಸ್ಕಂದ (?), ವಿಷ್ಣು (ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ), ಸೂರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಮುಖ್ಯ ಶಿಲ್ಪಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಇತರ ಮೂರು ಲೇಖನ[3]ಗಳಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ'ವು ಈ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟವಾಗಿರಬಹುದೆ ? ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತು ತತ್ಸಂಬಂಧ ಕೆಲವು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಕಥೆ : ಸ್ಥಳೀಯ ಕಥೆಯ[4] ಪ್ರಕಾರ ದೇವತೆಗಳ ಮಹಾ ಸೇನಾನಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನು ತಾರಕಾಸುರ ಮೊದಲಾದ ಅಸುರರನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿಯ 'ಲೋಹಾಚಲ'ಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದನಂತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಳವು 'ಸ್ಕಂದ ಕ್ಷೇತ್ರ'ವೆಂದು ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಸ್ಕಂದನು ನೆಲೆಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ತರುವಾಯ ಶ್ರೀ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ದೇವಾಲಯವು ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದನೆಂದು ನಂಬಲಾದ "ಶ್ರೀಹರಿ ಶಂಕರ" ಲಿಂಗವಿದೆ. ಬೆಟ್ಟದ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ದೇವಾಲಯವು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದರೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿದ್ದು, ಸು. ೯ನೇ ಶತಮಾನ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಶೈಲಿಯ ಇದರ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವಂತಿದೆ.

ಕಾರ್ತಿಕೇಯನು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತ ಮೇಲೆ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಅಣಿಮಾದಿ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿ ದೇವತೆಗಳು, ಚೌಷಷ್ಟಿ ಯೋಗಿನಿಯರು, ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆಯರು ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿವರ್ಯರು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರಂತೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಇದು ಒಂದು ಸಿದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರವೆಂಬ ನಂಬುಗೆ ಬೆಳೆದು ಅದು ಬಲವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮಹರ್ಷಿಯು ಕಾರ್ತಿಕೇಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಈ ದೇವರಿಂದ 'ಷಡದ್ವ' ತತ್ವದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನಂತೆ. ಮತ್ತು ತೀರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಇದರ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಅನಂತಶಯನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನಂತೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ–ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಪಂಚವಟಿಯಿಂದ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ, ಈ ದೇವರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿ 'ಲೋಹಾಚಲ'ದ ಲೋಹದಿಂದ ವಾಲಿ, ರಾವಣಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಪ್ರಬಲವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡನಂತೆ. ಈ ವಿಷಯವು ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಸಂಗತಿ. ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾ ಕಾಂಡದ ಅಷ್ಟಮ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ೨೨ ಮತ್ತು ೨೩ನೇ ಶ್ಲೋಕಗಳು[5] ಹೀಗಿವೆ.

---

3 ಸುಂದರ ಅ., ೧೯೮೩, "ದಿ ಟೆಂಪಲ್ಸ್ ಆ್ಯಂಡ್ ನೋಟ್‌ವರ್ದಿ ಸ್ಕಲ್ಪ್ಚರ್ಸ್ ಇನ್ ಸೊಂಡೂರ್ : ದೆಯರ್ ಇಂಪ್ಲಿಕೇಶನ್", ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ದಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ (ಸೋಷಿಯಲ್ ಸೈನ್ಸಸ್), ಸಂ. ೧೯, ಧಾರವಾಡ, ಪುಟಗಳು ೪೨-೪೭
೧೯೮೭, "ಟೂ ರೇರ್ ಸ್ಕಲ್ಪ್ಚರ್ಸ್ ಫ್ರಂ ಸೊಂಡೂರ್, ಬಳ್ಳಾರಿ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್" ಸ್ಟಡೀಸ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಕಲ್ಚರ್ (ಪ್ರೊ॥ ಎಸ್. ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್ ಫೆಲಿಸಿಟೇಶನ್ ಸಂಪುಟ), ಮೈಸೂರು, ಪುಟಗಳು ೨೭೯-೨೮೪
"ದಿ ಅರ್ಲಿ ನಾಗ ಸ್ಕಲ್ಪ್ಚರ್ಸ್ : ಟೈಪ್ಸ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಫಾರ್ಮ್ಸ್ ಇನ್ ಕರ್ನಾಟಕ" ಪ್ರೊ॥ ಎಚ್. ವಿ. ತ್ರಿವೇದಿ ಫೆಲಿಸಿಟೇಶನ್ ವಾಲ್ಯೂಂ, ಭೋಪಾಲ್ (ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ)

4 ರಾಮರಾವ್ ಕೆ., ಪೂರ್ವೋಕ್ತ

5 ಪಂ. ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮತ್ತು ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಪೂರ್ವೋಕ್ತ

"ಇಮೇಹಿ ಮೇ ಮಹಾ ವೇಗಾಃ ಪತ್ರಿಣಸ್ತಿಗ್ಮ ತೇಜಸಃ
ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನೋದ್ಭೂತಾಃ ಶರಾ ಹೇಮ
ವಿಭೂಷಿತಾಃ (೨೨)
ಕಂಕಪತ್ರ ಪ್ರತಿಚ್ಛನ್ನಾ ಮಹೇಂದ್ರಾಶನಿಸಂನಿಭಾಃ ।
ಸುಪರ್ವಾಣಃ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣಾಗ್ರಾಃ ಸರೋಷ ಇವ
ಪನ್ನಗಾಃ । (೨೩)

ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ತಿಕೇಯವನ ಎಂಬ ಪದ ಸಮುಚ್ಚಯ ಗಮನಾರ್ಹ.

ಮೊದಲು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ ವನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಸು. ೩೦ ಕಿ.ಮಿ. ಈಶಾನ್ಯಕ್ಕಿರುವ ಕುಡುತಿನಿ (ಬಳ್ಳಾರಿ ತಾ. ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆ)ಯಲ್ಲಿಯೂ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನ' ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವು ಅಲ್ಲಿಯ ೧೦ ರಿಂದ ೧೩ನೇ ಶತಮಾನದ ಒಂಭತ್ತು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ೧೧ನೇ ಶತಮಾನದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯವೂ ಇದೆ. ಕೋಳೂರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯವಿದೆಯೆಂದಷ್ಟೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಸ್ಥಾನ ಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣದ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ' ಯಾವುದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಏಳುತ್ತದೆ.

ಸ್ಥಳಿಯ ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನು ನೆಲೆಸಿದ ಸ್ಥಳ 'ಲೋಹಾಚಲ'ವೆಂದು ಹೇಳಿವೆ. ಈ ಲೋಹಾಚಲವೇ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟವೆಂದು ಗುರುತಿಸ ಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು ಅತಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಈಗ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣ ದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣ ಅದಿರಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಪಾರ್ವತೀ, ಶಿವ ದೇವಾಲಯಗಳಿವೆ. ಇವೂ ಕೂಡ ೮–೧೦ನೇ ಶತಮಾನದವು. ಪ್ರಚಲಿತ ಸ್ಥಳಿಯ ಪರಂಪರೆಗಳಿಗನು ಗುಣವಾಗಿ ಈ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆಯಾಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಲೋಹಾಚಲವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ ರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಲೋಹಾಚಲವೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವನವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಗಿರಿವನದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ದೇವಾಲಯವಿರುವುದರಿಂದ ಇದೇ ರಾಮಾಯಣದ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ'ವೆಂದು ತರ್ಕಿಸ ಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ತರ್ಕವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ಪುರಾವೆಗಳೇನಾದರೂ ಇವೆಯೆ ?

'ಕಾರ್ತಿಕೇಯದೇವ ತಪೋವನ' ಎಂಬ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಕುಡುತಿನಿಯ ಎಂಟು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವೊಂದು ಅಂಶಗಳು ಗಮನಾರ್ಹ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವು ಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

"ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನ" ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವ ಕುಡುತಿನಿಯಲ್ಲಿಯ ಶಾಸನಗಳು[6]

೧.	೯೪೭	ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ (ರಾ) ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣ	ಶಾಸನದ ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನ	ಸಮಧಿಗತ ಪಂಚಮಹಾ ಶಬ್ದ ವ್ರತ ಜಪ ನಿಯಮ ಹೋಮ ಸಂಯುಕ್ತ ತಪೋವನಾಧಿಪತಿ	ಲೋಕಯ್ಯ ಗಾವುಣ್ಡ
೨.	೯೭೧	ರಾ. ಕೊಟ್ಟಿಗ	ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ	ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ	ಸ್ಕಂದ ದೇವ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ
೩.	೯೯೬	ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ (ಕ. ಚಾ) ಆಹವ ಮಲ್ಲದೇವ (೨ ತೈಲ)	ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನ	ಅಧಿಪತಿ ಸಮದಿಗತ.... ಸಂಯುಕ್ತ	ಶಾಸನದ ಈ ಭಾಗ ಹಾಳಾಗಿದೆ

6 ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್‌ಶನ್ಸ್, ಸಂ. ೯, ಭಾಗ ೧,

೪.	೧೦೯೮ ಕ. ಚಾ. ತ್ರಿಭುವನ ನವೆಂಬರ್ ಮಲ್ಲ (೬ನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ)	೧) ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ದೇವ ತಪೋವನ ೨) ಶ್ರೀ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಪಾದ ಪದ್ಮೋಪಜಿತ	೧) " " ೨) ಕೊಟ್ಟಿ ತೊಡೆಯ ಸ್ಥಾನ ಐದು ವರ್ಗ	ದಣ್ಣಾಸನಿ ವಿಶ್ವರೂಪ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ
೫.	೧೦೯೯ " ಜುಲೈ	೧) " ೨) "	೧) " ೨) "	"
೬.	೧೧೧೯ "	೧) " ೨) "	೧) " ೨) "	ದಣ್ಣಾಸನಿ ಯಶೋ ಧರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ
೭.	೧೧೨೦ "	೧) " ೨) "	೧) " ೨) "	ದಣ್ಣಾಸನಿ ಮಾಧವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ
೮.	೧೧೪೮ ಇಮ್ಮಡಿ ಜಗದೇಕ ಮಲ್ಲ	೧) " ೨) "	೧) " ೨) "	ದಂಡಸಾನಿ ಲೋಹ ಸಾನಿ ಮಾಧವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ
೯.	೧೨೦೭ ಹೊಯ್ಸಳ ಇಮ್ಮಡಿ ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳ	೧) " ೨) "	೧) " ೨) "	ವಿಷ್ಣುಕರ ಬ್ರಹ್ಮ- ಚಾರಿ
೧೦.	೧೨೧೯ "	೧) " ೨) "	೧) " ೨) "	ದಂಡಸಾನಿ ಲೋಹ ಸಾನಿ ಉದಯಾಕರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ

೧) ಕುಡುತಿನಿಯಲ್ಲಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ದೊರೆ ಕೊಟ್ಟಿಗನ ಕಾಲದ ಸ್ಕಂದದೇವನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಧಿಪತಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಕುಡುತಿನಿಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನವಿದ್ದಲ್ಲಿ ತರುವಾಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಸ್ಕಂದ ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ತಪೋವನದ ಹಾಗೂ ಅದರ ಅಧಿಪತಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ಸಮಂಜಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

೨) ಕುಡುತಿನಿ ಅಗಸೆ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣನ ಕಾಲದ ಶಾಸನ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೪೭)ದಲ್ಲಿ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನ' ಮತ್ತು ಅದರ ಅಧಿಪತಿ ಲೋಕಯ್ಯ ಗಾವುಣ್ಡ ಉಲ್ಲೇಖವೇನೋ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಲಿಪಿಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಶಾಸನಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೇ ಶಾಸನವು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಅರಸನ ಕಾಲದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಈ ಅರಸನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುರುಗೋಡಿನ ಮಹಾಜನರು ದೇಕಮ್ಮ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಭೂಮಿದಾನ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಾಲ ಮತ್ತು ಅರಸನ ನಿರ್ದೇಶನವಿಲ್ಲದ ಎರಡನೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನಾಧಿಪತಿ ಮಹಿಮಾನ ಲೋಕಯ್ಯ ಗಾವುಣ್ಡನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅದೇ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆಗಾಣವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯವಷ್ಟೆ ಇದೆ. ಇವನನ್ನು "ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಧಿಗತ ಪಂಚ ಮಹಾಶಬ್ದ ವ್ರತ ಜಪ ನಿಯಮ ಹೋಮ ಸಂಯುಕ್ತನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಪದ ಸಮುಚ್ಚಯವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೯೬ ರಿಂದ ೧೧೨೦ರ ವರೆಗಿನ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ಅರಸರು ಇಮ್ಮಡಿ

ತೈಲ ಮತ್ತು ಆರನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಕಾಲದ ಐದು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ(ದೇವ) ತಪೋವನಾಧಿಪತಿ ಗಳಾದ ವಿಶ್ವರೂಪ, ಯಶೋಧರ ಮತ್ತು ಮಾಧವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳ ಶಿಷ್ಯಾಚಾರದ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸ ಲಾಗಿದೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಲಿಪಿಕಲ್ಲಿನ ೨ನೇ ಶಾಸನವು ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ಕಾಲದ ೧೧–೧೨ನೇ ಶತಮಾನ ದ್ದೆಂದು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಕೊಟ್ಟಿಗ ಕಾಲದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ತರ್ಕಿಸಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ ಹೊರತಾಗಿ ತತ್ಸಂಬಂಧದ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳದ ನಿರ್ದೇಶನವಿಲ್ಲವೆಂಬುವನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ. ಉಳಿದ ಐದು ಶಾಸನ ಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ಕಾಲದ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಮಾರ್ತಂಡೇಶ್ವರ, ಸರಸ್ವತೀ ಮತ್ತು ವಿನಾಯಕ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೧೯), ದುರ್ಗೇಶ್ವರ (೧೧೨೦) ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿದಾನಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮೊದಲಿದ್ದ ಭಗವತೀ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿದ್ದ "ಪರಮೇಶ್ವರದತ್ತಿ" ವರ್ಗಾವಣೆಯನ್ನು 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ (ದೇವ) ತಪೋವನ' ಆಯಾಯ ಕಾಲದ ಅಧಿಪತಿಗಳ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿತೊಣೆ (ಕುಡುತಿನಿ)ಯ ಶ್ರೀ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಪಾದಪದ್ಮೋಪ ಜೀವಿಗಳಾದ ಐದು ವರ್ಗಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಾಡ ಲಾಯಿತೆಂಬುದೇ ಪ್ರಧಾನ ವಿಷಯ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ'ವನ್ನು, ಕೊಟ್ಟಿತೊಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆರಡೂ ಒಂದರ ಭಾಗ ಮತ್ತೊಂದಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಕಿಂಚಿತ್ತು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟಿತೊಣೆ ಸ್ಥಾನದ ಪಂಚವರ್ಗದವರು ಅಲ್ಲಿಯ ಸಮಾಜದ ಗಣ್ಯವರ್ಗದವರಾಗಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಸ್ವಾಮಿ ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾರ್ತಿಕೇಯವನದ ಅಧಿಪತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವೂ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ಅರಸು ಇಮ್ಮಡಿ ಆಹವಮಲ್ಲ ಆರನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇತರ ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಲೊಕ್ಕಿಗದ್ಯಾಣ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ದೇವರ ಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿ ಯಿಂದ ಅಷ್ಟೇ ತೂಕದಲ್ಲಿ ನವಿಲುಪೊನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸ ಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದೆಲ್ಲದರಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನದ ಪ್ರಭಾವ ಎಷ್ಟು ಗಂಭೀರ ವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕುಡುತಿನಿ ಗ್ರಾಮವು ಒಂದು ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶ. ಇದರ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೨ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಬೋಳುಗುಡ್ಡದ ಸಾಲು ಇದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರಿನ ಹೇರಳ ನಿಕ್ಷೇಪವಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಕಾರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಬೆಟ್ಟದ ಭಾಗಕ್ಕೆ 'ಲೋಹಾಚಲ'ವೆಂದಾಗಲಿ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನ ಇದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಥಳಿಯ ಕಥೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ, ಈಶ್ವರ, ಸಂಗಮೇಶ್ವರ, ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಒಂದು ರಾಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠ (ಜೈನ ?), ದಿಬ್ಬದ ಮೇಲೆ ದರಗಾ (ಮೂಲತಃ ದೇವಾಲಯ ದುರ್ಗೇಶ್ವರ ?) ಮತ್ತು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮೆಟ್ಟಲಿನ ಕೊಳ ಇವೆ.[7] ಶ್ರೀ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾದ ದೇವಾಲಯದ ತಳವಿನ್ಯಾಸ, ಅಧಿಷ್ಠಾನ ದಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಆನೆಗಳ ಉಬ್ಬುಶಿಲ್ಪಗಳ ಸಾಲು, ೨೪ ಕಂಬಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಶಾಲ ಸಭಾಮಂಟಪ, ಕಂಬಗಳ ಮಾದರಿ, ದ್ವಾರಬಂಧದಲ್ಲಿಯ ಮಯೂರ ಶಾಖೆ, ಗೋಡೆಯ ಹೊರಮೈಯಲ್ಲಿಯ ಸ್ತಂಭ ಪಂಜರಗಳ ಮಾದರಿಗಳ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಈ ದೇವಾಲಯವು ೧೦ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಕಾಲ ದ್ದೆಂದು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಕೊಟ್ಟಿಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಸ್ಕಂದ ದೇವಾಲಯವು ಇದೇ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತರ್ಕಿಸ ಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೊಂದು ಒಟ್ಟು ಮೂರು ಗರ್ಭಗುಡಿಗಳಿವೆ. ಒಂದರಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನ ಮೂರ್ತಿ, ಉಳಿದೆರಡರಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗಗಳಿವೆ. ಸ್ಕಂದ ಮೂರ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ಇದನ್ನು ಶೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಒಂದು ತ್ರಿಕೂಟಾಚಲ ವಾಗಿದ್ದು, ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಮಾರ್ತಂಡೇಶ್ವರ, ಸರಸ್ವತೀ

7 ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವ ಎಸ್. ಬಡಿಗೇರ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ, ಹಂಪಿ ಇವರು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಕುಡುತಿನಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ದೇವಾಲಯಗಳ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳಿಕರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ

ವಿನಾಯಕ ದೇವಾಲಯ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೯೯)ವಿರಬಹು ದೇನೊ ? ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಸನಗಳ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಕುಡುತಿನಿ ಪ್ರದೇಶ ದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಆಧಾರ ಗಳಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಇದು ಎಲ್ಲಿ ಇತ್ತು ? ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಸೊಂಡೂರಿನ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಯ, ಹೊಯ್ಸಳ ಇಮ್ಮಡಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದ ಶಾಸನ[8] (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೦೬)ವು ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಅರಸನ ದಂಡನಾಯಕ ಮಹಾದೇವನು ಹಿಂದೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಅರಸು ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣನು ಇಲ್ಲಿಯ ಷಣ್ಮುಖ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೆರೆಯಪಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ತನ್ನ ಅರಸನ ಆಣತಿಯಂತೆ "ಗುಹಂಗೆ ನೈವೇದ್ಯಾರ್ತ್ಥಂ" ಮತ್ತೆ ದಾನ ಕೊಟ್ಟನು. ಈ ದಾನ ವನ್ನು ಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಯಾದ "ಜಿಷ್ಣು ಪ್ರಮುಖಂ ಸುರಾರ್ಚಿತ ವಿಷ್ಣು ಪದಾಂಭೋಜ ಮಧುಕರಂ ಸರಳ ಕಳಾನಿಷ್ಣಾತಂ ಪೆಸರ್ವೆತ್ತಂ" ವಿಷ್ಣುಕರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಪಡೆದನು. ಆದರೆ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕುಡುತಿನಿಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದೇ ಕಾಲದ ಒಂದು ಶಾಸನ[9]ದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೦೭), ವಿಷ್ಣುಕರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯನ್ನು 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನಾಧಿಪತಿ'ಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಅಧಿಪತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯ : 'ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ' ಪದವು ಕುಡುತಿನಿಯಲ್ಲಿಯ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ಹಾಗೂ ಹೊಯ್ಸಳ ಕಾಲದ ಒಟ್ಟು ಎಂಟು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾದ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನ'ದ ಹಿಂದಿನ ಅಧಿಪತಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುಕರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಈ ಶಾಸನಗಳ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನಾಧಿಪತಿಗಳ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದವನು, ಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯ ಸ್ಥಾನಪತಿ ವಿಷ್ಣುಕರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಯಾದುದರಿಂದ ಕುಡುತಿನಿಯ ಶಾಸನಗಳ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಗಳೂ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಕೆರೆಯ ಪಳ್ಳಿ, ಹೊನ್ನೊರಾಯಪಳ್ಳಿ, ಬೆಳ್ಗುಪ್ಪೆ, ಲಚ್ಚಿಯನಕಟ್ಟೆ, ಸಂಡೂರು, ಒರವಿನಕುಪ್ಪೆ, ಕಡವಿನಬೆಂಚೆ ಮತ್ತು ದೇವಗಿರಿ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಾಮಗಳು ಈಗಿನ ಸೊಂಡೂರಿನ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಬೆಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶವೇ ಆಗಿದೆ. ಕುಡುತಿನಿಯ ಪ್ರದೇಶದ ಸೂಚನೆಯೋ ಇಲ್ಲ. ಕುಡುತಿನಿಯ ಇಮ್ಮಡಿ ಜಗದೇಕ ಮಲ್ಲನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೪೮) ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂಬಂತೆ 'ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿ ಶತಕೋಟಿ ತೀರ್ಥ'ದ ಉಲ್ಲೇಖ ಎರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಪದ ಪ್ರಯೋಗ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಇದು 'ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟ'ದ ಮೇಲಿನ ಪಾರ್ವತೀ–ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯ ಸಂಕೀರ್ಣದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಅಗಸ್ತ್ಯ ತೀರ್ಥವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದು ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನೂರಾರು ಯಾತ್ರಿಕರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕಪ್ಪಡಿ ಯಾತ್ರಿಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾದ ಕುಡುತಿನಿ ಸೊಂಡೂರಿನ ಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಾಮಾಯಣದ ಹಾಗೂ ಶಾಸನಗಳ "ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನ"ವು ಲೋಹಾಚಲ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟವೆಂದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಗುರುತಿಸ ಬಹುದು. ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ೧೦೯೮ ರಿಂದ ೧೨೯೯ರವರೆಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಈ ಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ಕಾರ್ತಿಕೇಯದೇವ ಪಾದಪದ್ಮೋಪಜೀವಿ ಗಳಾದ ಪಂಚವರ್ಗದವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಬಹುಶಃ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಪಂಚವಾಳರು (ಕಲ್ಕುಟಿಗ, ಕಮ್ಮಾರ, ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ, ಕಂಚುಗಾರ ಮತ್ತು ಬಡಿಗ) ಆಗಿರಬಹುದು.

ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ತಪೋವನಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ಮೊದಮೊದಲು ದಂಡಸಾನಿಯೆಂದು, ಆಮೇಲೆ ಕೆಲವ ರನ್ನು ಲೋಹಸಾನಿ[9]ಗಳೆಂಬ ವರ್ಣನೆ. ಲೋಹಸಾನಿ

8 ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್‌ಶನ್ಸ್. ಸಂ. ೯, ಭಾಗ ೧, ಶಾಸನ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು : ೬೫, ೭೦, ೭೮, ೧೬೪, ೧೬೬, ೧೯೭, ೧೯೯, ೨೫೨, ೩೨೭ ಮತ್ತು ೩೩೬

9 ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್‌ಶನ್ಸ್, ಸಂ. ೯, ಭಾಗ ೧,

ಎಂಬ ಪದವು ಇವರು ಇಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಲೋಹ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಗೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರೆಂಬ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಅಸ್ಪದ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಸರಿಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ ಇದ್ದುದುದಕ್ಕೆ ಇದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುರಾವೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಕಥಾಭಾಗವನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಶ್ರೀರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವಾದಿ ವಾನರರ ಸಖ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ ನಂತರ ಸುಗ್ರೀವನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ವಾಲಿಯಿಂದ ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಆ ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠ ವಾಲಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಗೆಲ್ಲಲು ಶ್ರೀರಾಮನ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಪಟ್ಟು ತನ್ನ ಹಾಗೂ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಗರಿಷ್ಠ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಮೇಲೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿದೆ. ತನ್ನ ಬಾಣಗಳು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ'ದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾದವು. ಅವು "ಹೇಮ ವಿಭೂಷಿತಾಃ...ಮಹೇಂದ್ರಾಶನಿ ಸನ್ನಿಭಾಃ...ಸುಪರ್ವಣಃ ಸುತೀಕ್ಷ್ಣಾಗ್ರಾಃ" ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿ, ಅವು ಅಪ್ರತಿಮ ಪ್ರಬಲ ಶಸ್ತ್ರಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತರುವಾಯ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ನಂಬಿಸಲು ಈ ಬಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಿಂದಲೇ ಒಂದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಏಳು ತಾಳೆ ಮರಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅಂಶಗಳು ಗಮನಾರ್ಹ. ಸುಗ್ರೀವಾದಿಗಳು ಇದ್ದ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆ ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಹಂಪಿ–ಆನೆಗೊಂದಿ ಪ್ರದೇಶ. ಮತ್ತು ಈ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹತ್ತಿರವೇ ಇವೆ. ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕನಿಷ್ಠ ೩೦೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಆನೆಗೊಂದಿ–ಹಂಪಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಇತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಶಾಸನ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ ಆಧಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಬೇರೆಡೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇನೆ.[10]

ಎರಡನೆಯದು, ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಇರುವ ಲೋಹಗಿರಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ' ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಚೀನವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ದೇವಾಲಯವು ಕನಿಷ್ಟ ಶಾತವಾಹನ ಕಾಲದ್ದಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಬೇರೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ[11]ದ್ದೇನೆ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣದ ಆಧಾರವೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ 'ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಕಾಂಡ'ದಲ್ಲಿ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ'ದ ಉಲ್ಲೇಖ ಹಾಗೂ ಈ ಉಲ್ಲೇಖದ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿವೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕ ಗುಚ್ಛವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ೨೫,೦೦೦ ಶ್ಲೋಕಗಳುಳ್ಳ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಕಾವ್ಯವು ಗುಪ್ತ ಕಾಲದ ಸು. ೫ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸುಮಾರು ೪–೫ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಕರ್ತೃ ವಾಲ್ಮೀಕಿಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಈ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ'ದ ಮಹಾತ್ಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮ–ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಈ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ' ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲೋಹಶಸ್ತ್ರಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿಯ ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಗುಣಮಟ್ಟದಿಂದ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿಯ ಶಸ್ತ್ರ ಕಾರ್ಯಗಾರವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳ ಮಹಾಸೇನಾನಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಸ್ತ್ರ ಕಾರ್ಯಗಾರವೂ ಇರುವುದು ಸಮಂಜಸ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಯೋಚಿತ ವಿಷಯವನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ

---

10 ಸುಂದರ ಅ., ೧೯೯೪. "ಹಂಪಿ : ದಿ ಏನ್ಷಿಯಂಟ್ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾ", ಡಾ॥ ವಿ.ಎಸ್. ಪಾಠಕ ಫೆಲಿಸಿಟೇಶನ್ ಸಂಪುಟ, ಹರ್ಮನ್ ಪಬ್ಲಿಷರ್, ದೆಹಲಿ

11 ಸುಂದರ ಅ., ೧೯೮೭, ಪೂರ್ವೋಕ್ತ

ಬಹುದು. ಸೊಂಡೂರಿನ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೫೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ[12] (ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರು ತಾ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿ.)ಯಲ್ಲಿಯ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ (ಸು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೯೦೦-೨೦೦)ಯ ಹತ್ತು ಕಲ್ಗೋರಿಗಳ ಉತ್ಖನನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈಟಿ, ಭರ್ಜಿ, ಕತ್ತಿ ಬಾಣದ ಮೊನೆಗಳು ಗಣನೀಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದವು. ಮಸ್ಕಿಯ[13] ೫ನೇ ಪ್ರಕಾರದ ಒಂದು ಕಲ್ಗೋರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಈಟಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧-೨ನೇ ಶತಮಾನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರೋಮ್ ದೇಶದ ವರ್ತಕರು ನಮ್ಮ ದೇಶದಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಂಡವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕು ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ರೋಮ್ ದೇಶದ ಸೈನ್ಯ ಸಮಕಾಲಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಬಲಾಢ್ಯವಾದುದು. ತಮ್ಮ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಭಾರತದ ಉಕ್ಕನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಇನ್ನು ಸೊಂಡೂರು-ಹೊಸಪೇಟೆ ಪ್ರದೇಶದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯದು. ಈಗಲೂ ಇಲ್ಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ದೊಡ್ಡ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರಿನ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ' ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಸ್ತ್ರ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಿದ್ದು, ಅದು ತನ್ನ ಸಿದ್ಧ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತ ಹಾಗೂ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕೆಯ ಆರಂಭದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಉಕ್ಕು ಕಾಣಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಭಾಗದ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಸು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೧೨೦೦ ರಿಂದ ೨೦೦ರ ವರೆಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಸೊಂಡೂರಿನ ಸಮೀಪ ಹಿರೇಬೆನಕಲ್ (ಗಂಗಾವತಿ ತಾ.) ಹಂಪಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನೆಲೆಗಳ ಕುರುಹುಗಳು[14] ಇವೆ. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಪಕರಣಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಇವು ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಲೋಹದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆಯೆಂಬ ಸತ್ಯಾಂಶ[15] ತಿಳಿದಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ 'ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ' ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಾರ್ಖಾನೆಯು ಸು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೮೦೦-೫೦೦ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೯೦೦-೫೦೦ ಅವಧಿಯ ಕಬ್ಬಿಣಯುಗದ ಬೃಹತ್‌ಶಿಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟ ಸೊಂಡೂರು-ಗಂಗಾವತಿ ಪ್ರದೇಶವು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮಸ್ಕಿ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯವರೆಗೆ ಈ ಜನವರ್ಗದವರು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಂಪಿನವರು ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಬೆಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣ ಅದಿರಿನ ನಿಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಈ ಲೋಹದ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಲು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗವಿ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳು[16] ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಹಿರೆಬೆನಕಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ೧ ಮತ್ತು ೮ನೇ ಗವಿ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿ, ಈಟಿ, ಬಿಲ್ಲು-ಬಾಣ ಮೊದಲಾದ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ ಕುದುರೆ ಸವಾರರ ಚಿತ್ರಗಳು ಗಣನೀಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇವುಗಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ೪೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬೃಹತ್‌ಶಿಲಾ ಗೋರಿಗಳು, ಒಂದು ಅಪರೂಪ ಮಾದರಿಯ ದೊಡ್ಡ ಶಿಲಾ ಮನುಷ್ಯಾಕೃತಿಯು, ಈ

12 ಏನ್ಶಿಯಂಟ್ ಇಂಡಿಯಾ (ಬುಲೆಟಿನ್ ಆಫ್ ದಿ ಆರ್ಕಿಯಾಲಾಜಿಕಲ್ ಸರ್ವೆ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯೊ, ದೆಹಲಿ), ಸಂಪುಟ ೪

13 ಅದೇ, ಸಂಪುಟ ೧೩

14 ಸುಂದರ ಅ., ೧೯೭೫ : "ದಿ ಅರ್ಲಿ ಟೂಂಬ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾ" (ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪಬ್ಲಿಷರ್ಸ್ ಇಂಡಿಯಾ), ಕಾನ್ಸೆಪ್ಟ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಕಂಪೆನಿ, ದೆಹಲಿ

15 ಮುಧೋಳ, ಎಂ. ಎಸ್., ೧೯೯೮, ಎ ಟೆಕ್ನಿಕಲ್ ಸ್ಟಡಿ ಆಫ್ ಮೆಟಲ್ ಆಬ್ಜೆಕ್ಟ್ಸ್ ಫ್ರಂ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಮೆಗಲಿತ್ಸ್ ಪಿಎಚ್.ಡಿ, ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ (ಎಂ.ಎಸ್. ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ, ಬರೋಡ)

16 ಸುಂದರ ಅ., ೧೯೭೪, "ಫರ್ದರ್ ನೋಟಿಸಸ್ ಆಫ್ ರಾಕ್ ಪೇಂಟಿಂಗ್ಸ್ ಇನ್ ಹಿರೇಬೆನಕಲ್", ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಸ್ಟ್ರಿ, ಸಂ. ೩, ಭಾಗ ೧, ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫ್ ಕೇರಳ, ತಿರುವನಂತಪುರಂ, ಪುಟಗಳು ೨೨-೩೨

ಜನರ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ನೆಲೆಯು ಇವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ಪೂರ್ವದ ಹಾಗೂ ಅನಂತರ ಕಾಲದ ಶಿಲಾ ತಾಮ್ರಯುಗ ಹಂತದ ನೂತನ ಶಿಲಾಯುಗ ಜನರ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ಬೂದಿಗುಡ್ಡೆಯ ಅವಶೇಷವೂ ಮತ್ತು ಆದಿ ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದ ಜನವಾಸ್ತವ್ಯದ ನೆಲೆಗಳಿವೆ. ಕಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ (ರಾಯಚೂರು ತಾ. ಮತ್ತು ಜಿ.) ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಶೋಧವಾದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ದಖನ್ನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಲಾ–ತಾಮ್ರಯುಗ (ಸು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೧೬೦೦–೮೦೦)ದ ಅಪರೂಪದ ತಾಮ್ರ (ಕಂಚು) ನೀಳ್ಗತ್ತಿಗಳು[17] ತೆಕ್ಕಲಕೋಟೆಯ ಇದೇ ಜನವರ್ಗದವರ ಚಪ್ಪಟೆ ಕೊಡಲಿಗಳನ್ನು[18] ಹಾಗೂ ತಿಂಥಿಣಿ (ಸುರಪುರ ತಾ. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿ.), ಮಸ್ಕಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯ ತಾಮ್ರ ಅದಿರಿನ ನಿಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಈ ಲೋಹ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯು ಆಗಲೇ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಿಲಾ–ತಾಮ್ರಯುಗದಿಂದ ಬೆಳೆದಿದ್ದು ತರುವಾಯದ ಬೃಹತ್‌ಶಿಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿದ್ದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಲೋಹ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಬ್ಬಿಣ ಲೋಹ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯು ಈ ಶಿಲಾ–ತಾಮ್ರಯುಗ ಜನರಿಂದಲೇ ಅಥವಾ ಬೃಹತ್‌ಶಿಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನವರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆ ಎಂಬುದು ನೇರವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಕಲ್ಗೋರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಶಸ್ತ್ರಗಳೂ ಉಪಕರಣಗಳೂ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಜನರು ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಪಯೋಗದ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಶಿಲಾ ತಾಮ್ರಯುಗ ಜನರಿಂದ ಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಏಳುತ್ತದೆ. ಈ ಜನರೆ ಇಂಥ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲೋಹ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ ಬಹಳ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ಅಂದರೆ ಸು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೧೫೦೦ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದು ಕ್ರಮೇಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಇಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ಉಪಕರಣಗಳ ಮತ್ತು ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವು ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನೆಮಾತಾಗಿತ್ತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬಹುಶಃ ಮೌರ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಶೋಕನು ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಲೋಹ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ಬಲವಾದ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇವನ ವಿಶಾಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದಷ್ಟು ಇವನ ಬೃಹತ್ ಬಂಡೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಶಾಸನಗಳು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಸುವರ್ಣಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಾತ್ರರಲ್ಲದೆ ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ದಕ್ಷಿಣ ಗಡಿಯ 'ಇಸಿಲಾ'ವನ್ನು (ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ) ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಮಹಾಮಾತ್ರರನ್ನು ಅಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದನು. ಇದುವರೆಗೆ ಸನ್ನತಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯವರೆಗೆ (ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಜನರಿದ್ದ ಜೇವರಿಗಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು ೮ ಸ್ಥಳಗಳು 'ಸನ್ನತಿ, ಕೊಪ್ಪಳ, ಮಸ್ಕಿ, ಉದೆಗೊಳಂ, ನಿಟ್ಟೂರು, ಜಟ್ಟಿಂಗರಾಮೇಶ್ವರ, ಸಿದ್ದಾಪುರ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ) ಈ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಶಾಸನಗಳು ಇವೆ.

ಈ ರೀತಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನದ ಪರಂಪರಾನುಗತ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅವಶೇಷಗಳು, ಗವಿವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಆದಿ ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದ ಮೌರ್ಯ ಶಾಸನಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಪೋಷಿಸುತ್ತವೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಇತರೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದರ್ಭ ಪ್ರದೇಶ ಬಿಟ್ಟು ಉತ್ಖನನ ಮಾಡಿದ ಕಲ್ಗೋರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ

17 ಇವು ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ಹೈದರಾಬಾದ್ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿವೆ.

18 ನಾಗರಾಜ್‌ರಾವ್ ಎಂ.ಎಸ್., ೧೯೬೫, ದಿ ಸ್ಟೋನ್ ಏಜ್ ಹಿಲ್ ಡ್ವೆಲರ್ಸ್ ಆಫ್ ತೆಕ್ಕಲಕೋಟ,ಡೆಕ್ಕನ್ ಕಾಲೇಜ್ ಪೋಸ್ಟ್ ಗ್ರಾಜುಯೇಟ್ ಆ್ಯಂಡ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್, ಪುಣೆ

ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ ಮತ್ತು ಈಟಿಗಳು ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಖಡ್ಗ, ಈಟಿ ಆಯುಧೋಪಕರಣಗಳು ದೇವಗಿರಿ–ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ಪ್ರದೇಶದ ಕಲ್ಗೋರಿಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸೊಂಡೂರು ದೇವಗಿರಿ ಹಳ್ಳಿಯು ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದೆ, ಮತ್ತು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು ಹೇರಳ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಕಲ್ಗೋರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಈಟಿ, ಖಡ್ಗಗಳು ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು, ಮತ್ತು ಕನಿಷ್ಟ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಮೊದಲನೇ ಸಹಸ್ರಮಾನದ ಮಧ್ಯದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇದು ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯ ಶಸ್ತ್ರಾಗಾರವಾಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ರಾಮಾಯಣದ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಪುರಾತತ್ವ ಅವಶೇಷಗಳ ಈ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಸೂಚನೆಯ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವಂತಿವೆ. ಆದರೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರಿನ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ–ಮಸ್ಕಿ ಕಲ್ಗೋರಿಗಳ ಕಬ್ಬಿಣ ಆಯುಧಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಗೋರಿಗಳ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಖನನ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಪಕರಣಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕು.

ಕರ್ನಲ್ ಮೆಡೋಸ್ ಟೇಲರ್‌ನ[19] ಜೇವರಗಿ ಮತ್ತು ಇದರ ಸಮೀಪದ ಅಂದೋಲಾದಲ್ಲಿಯ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಗೋರಿಗಳ ಅಗೆತದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕಬ್ಬಿಣದ ಮೂರು ಕಾಲಿನ ಮಣೆ, ಹಿಡಿಕೆಯ ಹಣತೆ, ಮತ್ತು ಗಜಪೃಷ್ಠಾಕೃತಿಯ ಗಂಟೆ ಹಾಗೂ ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲವೂ ದೊರೆತಿರುವುದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ. ಇವುಗಳ ಕಾಲಮಾನವು ಸು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೧೦೦೦–೬೦೦ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲವು ಶೈವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುರುತಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ಜನರು ಇವರ ಆರಾಧನೆಯ ದೇವ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನ ಆರಾಧಕರಾಗಿರಬಹುದು. ಅವರು ಕಬ್ಬಿಣ–ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಅಪರಿಮಿತ ನಿಕ್ಷೇಪವಿರುವ ಈ 'ಲೋಹಾಚಲ'ದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವರ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ಸಹಜವೇ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಕಥೆಯಂತೆ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನು ತಾರಕಾಸುರನ ವಧೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಇಲ್ಲಿ ಲೋಹಾಚಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ್ದನಂತೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಈ ದೇವತೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಜನವರ್ಗದವರು ಲೋಹ ಆಯುಧೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರಾಗಿದ್ದು, ಕ್ರಮೇಣ ತಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವದೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಕುಶಲಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಈ ಲೋಹಾಚಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಸೂಚನೆಯು ಕಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತಿದೆ.

ಲೋಹಾಚಲದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನ ಆರಾಧನೆಯು ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೫೦೦–೨೦೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಅನುಮಾನ ಪಡಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಟ್ಟಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿವೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಸಹಸ್ರಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಹೊತ್ತಿಗಾದರೂ "ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ" ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿಯೂ ಪರಿಣಮಿಸಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಯಂಥ ಮಹಾಕವಿಗಳ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿತ್ತು.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಶೈವ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಗೋಕರ್ಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಎರಡನೆಯ ಮಹತ್ವದ ಶೈವ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದರೆ ಸು. ೨೫೦೦ ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಈ ಸೊಂಡೂರಿನ "ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ವನ".

ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸೂಚಿತವಾಗುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಂಶವಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಬೃಹತ್‌ಶಿಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನರ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಇದುವರೆಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ವರ್ಗದವರು

19 ಮೆಡೋಸ್ ಟೇಲರ್ : ೧೯೪೧, (ಪುನರ್ಮುದ್ರಣ), ಮೆಗಲಿಥಿಕ್ ಟೂಂಬ್ಸ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಅದರ್ ಏನ್ಷಿಯೆಂಟ್ ರಿಮೈನ್ಸ್ ಇನ್ ದಿ ಡೆಕ್ಕನ್, ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಆರ್ಕಿಯಾಲಜಿ ಆ್ಯಂಡ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಮ್ಸ್, ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ ಸರ್ಕಾರ, ಹೈದರಾಬಾದ್, (ಇವರ ೧೮೫೧. ೧೮೫೩ ಮತ್ತು ೧೮೬೨ರ ಮೂರು ಲೇಖನಗಳ ಸಂಕಲನ)

ಕಾರ್ತಿಕೇಯನ ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತಮ ಉಕ್ಕನ್ನು ಮತ್ತು ಈ ಲೋಹದ ಆಯುಧೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುವುದು. ಕಲ್ಗೋರಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಶೂಲವಲ್ಲದೆ, ತ್ರಿಶೂಲ, ಗಜಪೃಷ್ಠಾಕೃತಿಯ ಗಂಟೆ, ಶಂಖ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾದರಿಯ ಪೂಜಾ (?) ಹಣತೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅವರ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪೂಜಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ತರುವಾಯ ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದ ಕುಡುತಿನಿಯ ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಪಾದಪದ್ಮೋಪಜೀವಿಗಳಾದ ಐದು ವರ್ಗದವರು ಈ ಜನವರ್ಗದವರ ಪೀಳಿಗೆಯವರೆಂದು ಅನುಮಾನವೂ ಬರುತ್ತದೆ.